

Pogorišče pri Lajbonu

Zbornik Loški razgledi, v številkah 32 do 35, to je v letih 1985 do 1988, v člankih, avtorja Staneta Pečarja, opisujejo uničevanje domačij med drugo svetovno vojno. V teh člankih pa ni zaslediti opisa požiga domačije Pri Lajbonu v vasi Zg. Golica, fara Selca nad Škofjo Loko. Zakaj je bilo to okupatorjevo uničevalno dejanje izpuščeno, ne vem. Dejstvo je, da je Stane Pečar navajal tudi požige kozolcev in drugih manjših objektov, tega pa ni.

Zg. Golica leži na osojnem pobočju slemena, ki se razprostira od hriba Čavn proti Miklavški gori na nadmorski višini okoli 800 metrov. Pobočje se v začetnem delu spušča do ravninske Dolenje vasi, oddaljene slabo uro hoda. Pobočje je, razen pod vrhom, v celoti poraščeno z gozdom. Nadaljevanje pobočja, ki na vzhodni strani meji z Miklavško

goro, pa se spušča proti vasi Selca. Tu je še del Zg. Golice, nižje pa je Sp. Golica. Lajbonova domačija je najvišja v Zg. Golici in leži tik pod vrhom slemena Čavn. In kaj se je zgodilo na domačiji pri Lajbonu žalostnega 4. maja 1944, na god sv. Florijana?

Partizanska enota je prejšnjega dne opravila prehranjevalno akcijo v Dolenji vasi in se umaknila na vrh omenjenega slemena Čavn nad domačijo pri

Lajbonu. Tu se je razporedila za obrambo. Nemci pa so naslednji dan, to je 4. maja, iz postojanke v Dolenji vasi in verjetno tudi od kod drugod, sledili partizanom. Ob srečanju obeh enot je sledilo manjše obstreljevanje. Nemci so bili v tem času okoli 100 metrov pod domačijo, partizani pa nad domačijo, na vrhu slemena. Nemci so hoteli svoje zasledovanje opravičiti in so zažgali hlev z utemeljitvijo, da so se tu zadrževali partizani, čeprav takrat ni bilo v hlevu in hiši nobenega partizana. V hlevu je bilo takrat šest glav živine, tri ovce in dva prašiča. Iz hleva se je ogenj razširil še na hišo, ki je imela

lesen napušč. To se je dogajalo v dopoldanskem času. Doma smo bili mama in trije otroci, manjkal je le oče. Ko smo slišali strele, smo se mama in otroci umaknili v klet. Tu smo se zadrževali kar nekaj časa. Ko so se pojavili čudni glasovi, je mama pogledala ven, kaj se pravzaprav dogaja. Videla je, da gori hlev in da je v ognju tudi že hiša. Zapustili smo klet in hišo in odšli k sosedu Brnu, ki je od nas oddaljen približno 10 minut.

4. maja goduje sv. Florijan, ki je zavetnik pred požari. Bila je navada, da se vsaj po en član družine udeleži Florijanove maše, ki se ta dan daruje v cerkvi na Bukovici, katere zavetnik je sv. Florijan. Ta navada se je delno ohranila tudi do danes. Te maše se je udeležil oče. Domov se je vračal preko vasi Stirpnik in je prišel do roba gozda. Od tam se vidijo vsa poslopja Lajbonove domačije. Od gozda do hiše so njive v dolžini 250 metrov. Oče je ugotovil, da so na spodnji strani Nemci, na zgornji pa partizani. Takrat je bil hlev že v plamenih, hiša pa je začela goret. Ko je to videl, se je z dvignjenimi rokami napotil proti hiši, da bi videl, kaj je z družino, ki je bila v hiši, in da bi rešil, kar se je rešiti še dalo. Nemci so ga opazili in mu prepovedali iti k hiši ter zahtevali, da gre k njim. Tako ni smel pomagati in tudi ni vedel, kaj se dogaja z nami, ki smo bili doma. Po končani akciji je moral oditi z Nemci v Dolenjo vas in nositi mitraljez. Po posredovanju takratnega župana v Dolenji vasi, so ga Nemci izpustili.

Na domačiji sta pogorela hlev s privezано živino, ovcami ter prašičema in hiša z vsem imetjem, ki smo ga imeli. Ostalo je le, kar je bilo v kleti, in ena omara, ki jo je rešil Moklovec, Peter Potočnik, ki je bil dober očetov prijatelj iz sosednje vasi. Bil je partizan in se je boril za osvoboditev, ne za revolucijo. Žal pa ni dočakal konca vojne.

Hiša in hlev sta bila po veliki zaslugi vaščanov in ljudi iz okoliških vasi obnovljena že do zime tega leta. Ta čas je naša družina živela pri sosedu Brnu.

Sam se tega dogodka zelo slabo spominjam, opisan pa je po pripovedovanju pokojnega očeta.

Pri obdelavi uničenih domačij na Loškem prostoru bi bilo prav, da nekdo, ki pozna to tematiko, nepristransko ovrednoti tudi uničevanje sakralnih objektov na tem prostoru. Samo v selški župniji je bilo med vojno uničenih ali pa delno poškodovanih pet podružnih cerkva, župnišče in kaplanija.

Primerno bi bilo, da bi tako ugleden zbornik, kot so Loški razgledi, to tematiko čim prej opisal, saj je to tudi ena izmed njegovih nalog.